

STATYSTYKA MATEMATYCZNA

---

1. Wykład wstępny
- 2. Teoria prawdopodobieństwa i elementy kombinatoryki**
3. Zmienne losowe
4. Populacje i próby danych
5. Testowanie hipotez i estymacja parametrów
6. Test t
7. Test χ^2
8. Test F
9. Testy nieparametryczne
10. Podsumowanie dotychczasowego materiału, wspólna analiza przykładów, dyskusja
11. Korelacja
12. Regresja liniowa i nieliniowa
13. Określenie jakości dopasowania równania regresji liniowej i nieliniowej
14. Analiza wariancji
15. Podsumowanie dotychczasowego materiału, wspólna analiza przykładów, dyskusja

1. Co to jest prawdopodobieństwo ?
2. Prawdopodobieństwo warunkowe
3. Prawdopodobieństwo łączne
4. Wzór Bayesa
5. Dodawanie prawdopodobieństw
6. Elementy kombinatoryki

PRAWDOPODOBIENSTWO

CO TO JEST PRAWDOPODOBIEŃSTWO (*probability*) ?

<http://www.bbc.co.uk/schools/ks2bitesize/maths/data/probability/play.shtml>

Drag the pulsating blue and red balls on to the correct positions on the probability line and click Done.

Try me

Done

Help

Impossible Unlikely Even chance Likely Certain

CO TO JEST PRAWDOPODOBIEŃSTWO ?

Prawdopodobieństwo → analiza statystyczna

- **testowanie hipotez**
- **przedziały ufności**

Prawdopodobieństwo → na codzień

- **opady deszczu są bardzo prawdopodobne**

Prawdopodobieństwo → praktyka zawodowa

- **w 1 na 100 wyźrebień klaczy pełnej krwi angielskiej rodzą się bliźnięta**

CO TO JEST PRAWDOPODOBIEŃSTWO ?

Prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia A

- $P(A)$
- mierzymy w skali od 0 do 1 $P(A) \in [0, 1]$
- kiedy $P(A) \rightarrow 1$?   Przykład
- kiedy $P(A) \rightarrow 0$?   Przykład
- zdarzenie pewne $P(A)=?$ Przykład
- zdarzenie niemożliwe $P(A)=?$ Przykład

CO TO JEST PRAWDOPODOBIEŃSTWO ?

Pojęcie prawdopodobieństwa → XVII wiek

- Blaise Pascal

- Pierre de Fermat

CO TO JEST PRAWDOPODOBIEŃSTWO ?

$$P(A) = \frac{m}{N}$$

liczba wystąpień
zdarzenia A

liczba wszystkich
prób

PRZYKŁAD

Journal of Psychiatric Research (2003) Carter i wsp.

- wystąpienie choroby dwubiegunowej
- w zależności od wieku
- ... i uwarunkowań rodzinnych
- 318 pacjentów

historia choroby w rodzinie	wystąpienie choroby dwubiegunowej		
	<18 lat (E)	≥18 lat (L)	
nie występuje (A)	28	35	63
dwubiegunowa (B)	19	38	57
jednobiegunowa (C)	41	44	85
jedno- i dwubiegunowa (D)	53	60	113
	141	177	318

PRAWDOPODOBIEŃSTWO BRZEGOWE (*marginal probability*)

historia choroby w rodzinie	wystąpienie choroby dwubiegunowej		
	<18 lat (E)	≥18 lat (L)	
nie występuje (A)	28	35	63
dwubiegunowa (B)	19	38	57
jednobiegunowa (C)	41	44	85
jedno- i dwubiegunowa (D)	53	60	113
	141	177	318

- **Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory na chorobę dwubiegunową ma poniżej 18 lat, $P(E)$**

$$P(E) = \frac{141}{318} = 0.4434$$

- **Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory jest dzieckiem zdrowych rodziców, $P(A)$**

$$P(A) = \frac{63}{318} = 0.1981$$

ZDARZENIA DOPELNIAJĄCE SIĘ (*complementary events*)

historia choroby w rodzinie	wystąpienie choroby dwubiegunowej		
	<18 lat (E)	≥18 lat (L)	
nie występuje (A)	28	35	63
dwubiegunowa (B)	19	38	57
jednobiegunowa (C)	41	44	85
jedno- i dwubiegunowa (D)	53	60	113
	141	177	318

- **Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory ma poniżej 18 lat, $P(E)$**

$$P(E) = \frac{141}{318} = 0.4434$$

- **Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory ma co najmniej 18 lat, $P(L)$**

$$P(L) = P(\bar{E}) = \frac{177}{318} = 0.5566$$

$$P(E) + P(\bar{E}) = 1$$

PRAWDOPODOBIEŃSTWO WARUNKOWE (*conditional pr.*)

historia choroby w rodzinie	wystąpienie choroby dwubiegunowej		
	<18 lat (E)	≥18 lat (L)	
nie występuje (A)	28	35	63
dwubiegunowa (B)	19	38	57
jednobiegunowa (C)	41	44	85
jedno- i dwubiegunowa (D)	53	60	113
	141	177	318

- **Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory poniżej 18 lat pochodzi ze zdrowej rodziny**
- **Warunek → chory ma poniżej 18 lat**
- **Prawdopodobieństwo zdarzenia A pod warunkiem, że zaszło zdarzenie E, $P(A | E)$**

$$P(A | E) = \frac{28}{141} = 0.1986$$

PRAWDOPODOBIEŃSTWO ŁĄCZNE (*joint probability*)

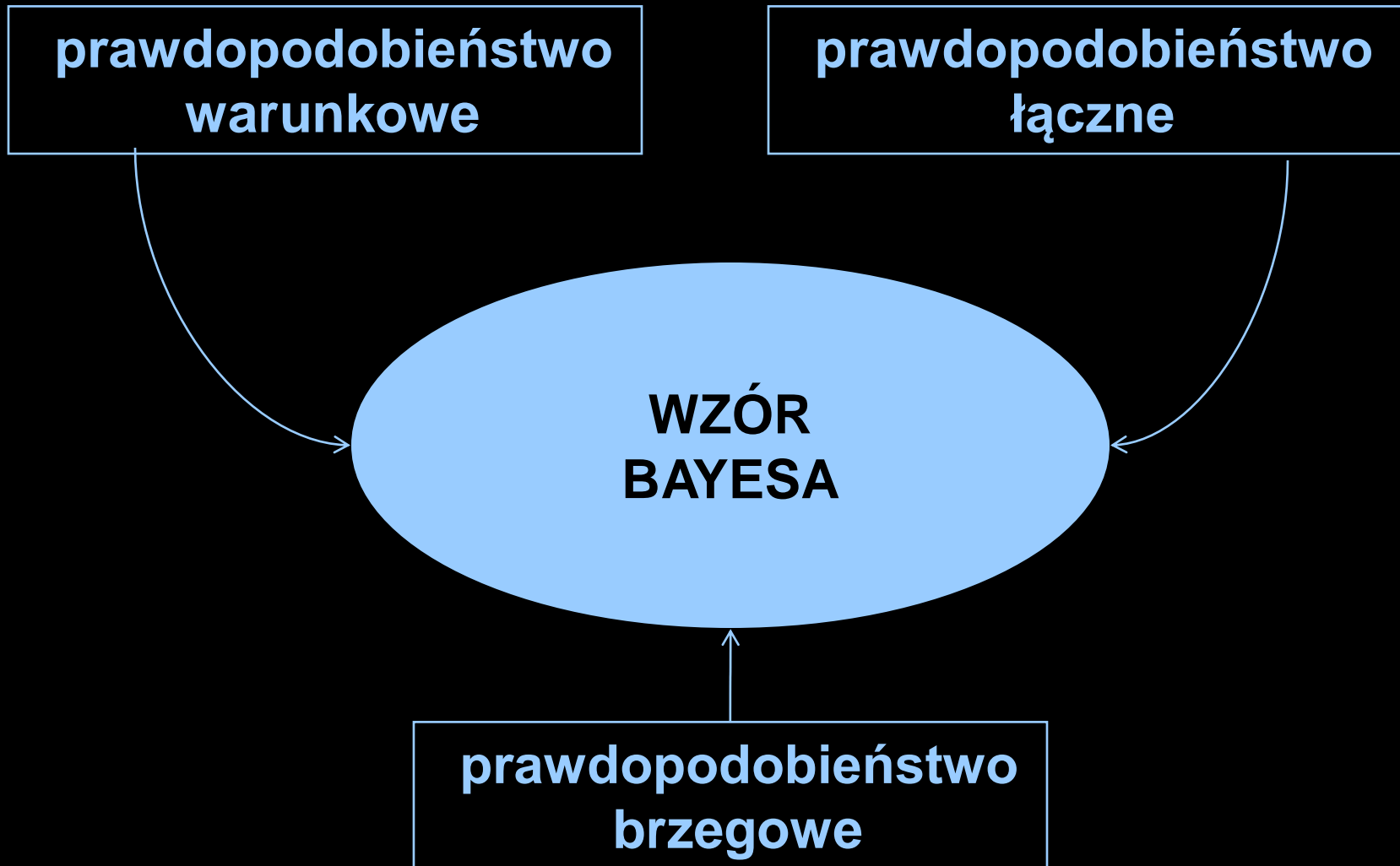
historia choroby w rodzinie	wystąpienie choroby dwubiegunowej		
	<18 lat (E)	≥18 lat (L)	
nie występuje (A)	28	35	63
dwubiegunowa (B)	19	38	57
jednobiegunowa (C)	41	44	85
jedno- i dwubiegunowa (D)	53	60	113
	141	177	318

- Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory ma poniżej 18 lat i pochodzi ze zdrowej rodziny
- Warunek → brak, wybór spośród wszystkich chorych
- Prawdopodobieństwo łącznego zajścia zdarzeń A i E, $P(AE)$

$$P(A \cap E) = P(AE) = \frac{28}{318} = 0.0881$$

WZÓR BAYESA

WZÓR BAYESA

---

prawdopodobieństwo
warunkowe

prawdopodobieństwo
łączone

$$P(A | E) = \frac{P(AE)}{P(E)}$$

prawdopodobieństwo
brzegowe

WZÓR BAYESA

---

prawdopodobieństwo
warunkowe

prawdopodobieństwo
łączone

$$P(AE) = P(A | E)P(E)$$

prawdopodobieństwo
brzegowe

WZÓR BAYESA

historia choroby w rodzinie	wystąpienie choroby dwubiegunowej		
	<18 lat (E)	≥18 lat (L)	
nie występuje (A)	28	35	63
dwubiegunowa (B)	19	38	57
jednobiegunowa (C)	41	44	85
jedno- i dwubiegunowa (D)	53	60	113
	141	177	318

- **Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory poniżej 18 lat pochodzi ze zdrowej rodziny**

$$P(A | E) = \frac{P(AE)}{P(E)} = \frac{28 / 318}{141 / 318} = 0.1986$$

- **Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory ma poniżej 18 lat i pochodzi ze zdrowej rodziny**

$$P(AE) = P(A | E)P(E) = \frac{28}{141} \cdot \frac{141}{318} = 0.0881$$

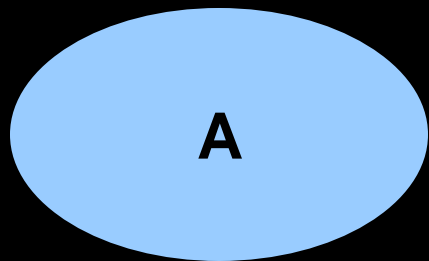
DODAWANIE PRAWDOPODOBIENSTW

historia choroby w rodzinie	wystąpienie choroby dwubiegunowej		
	<18 lat (E)	≥18 lat (L)	
nie występuje (A)	28	35	63
dwubiegunowa (B)	19	38	57
jednobiegunowa (C)	41	44	85
jedno- i dwubiegunowa (D)	53	60	113
	141	177	318

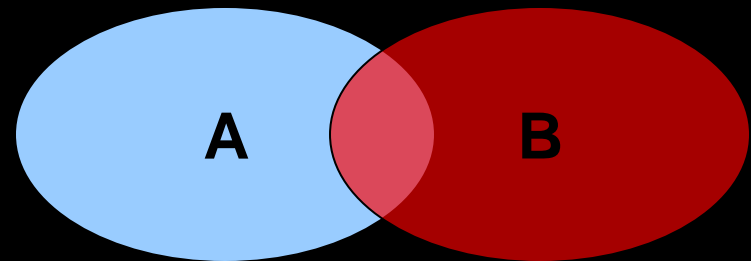
- **Prawdopodobieństwo, że losowo wybrany chory ma powyżej 18 lat $P(L)$ lub że losowo wybrany chory pochodzi ze zdrowej rodziny $P(A)$; $P(L \cup A)$**

$$P(L \cup A) = P(L) + P(A) - P(LA) = \frac{177}{318} + \frac{63}{318} - \frac{35}{318} = 0.64$$

ZDARZENIA ZALEŻNE I NIEZALEŻNE

ZDARZENIA NIEZALEŻNE
(independent events)

ZDARZENIA ZALEŻNE
(dependent events)

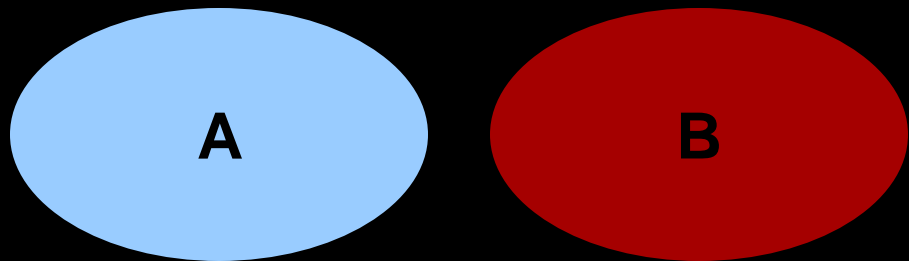
- **Prawdopodobieństwo warunkowe**

$$P(A | B) = P(A)$$

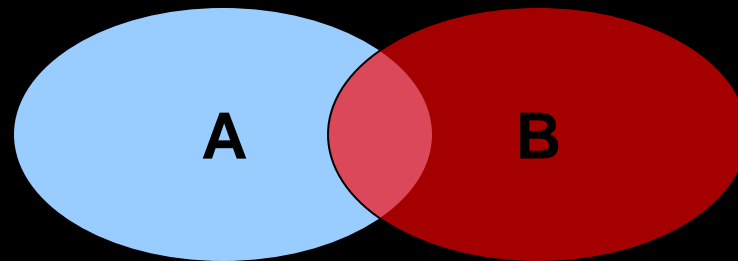
$$P(A | B) = \frac{P(AB)}{P(B)}$$

$$P(A | B) = \frac{P(AB)}{P(B)} = \frac{P(A)P(B)}{P(B)}$$

ZDARZENIA ZALEŻNE I NIEZALEŻNE

ZDARZENIA NIEZALEŻNE

ZDARZENIA ZALEŻNE

- **Prawdopodobieństwo łączne**

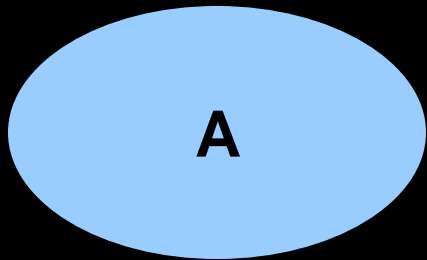
$$P(AB) = P(A)P(B)$$

$$P(AB) = P(A | B)P(B)$$

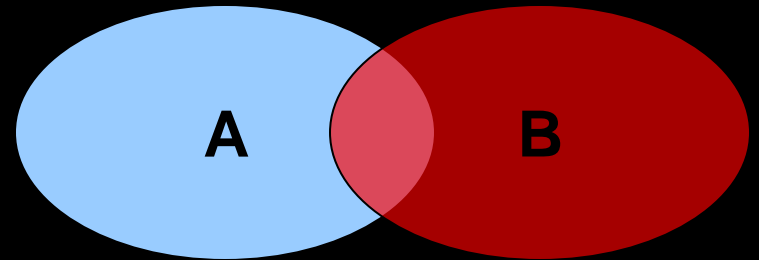
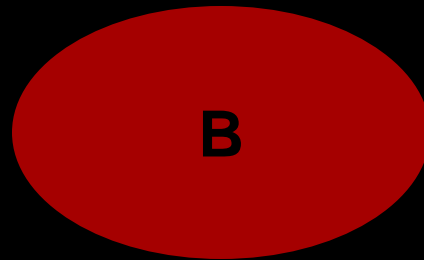
$$P(AB) = P(A | B)P(B) = P(A)P(B)$$

ZDARZENIA ZALEŻNE I NIEZALEŻNE

ZDARZENIA NIEZALEŻNE

ZDARZENIA ZALEŻNE

- Suma prawdopodobieństw

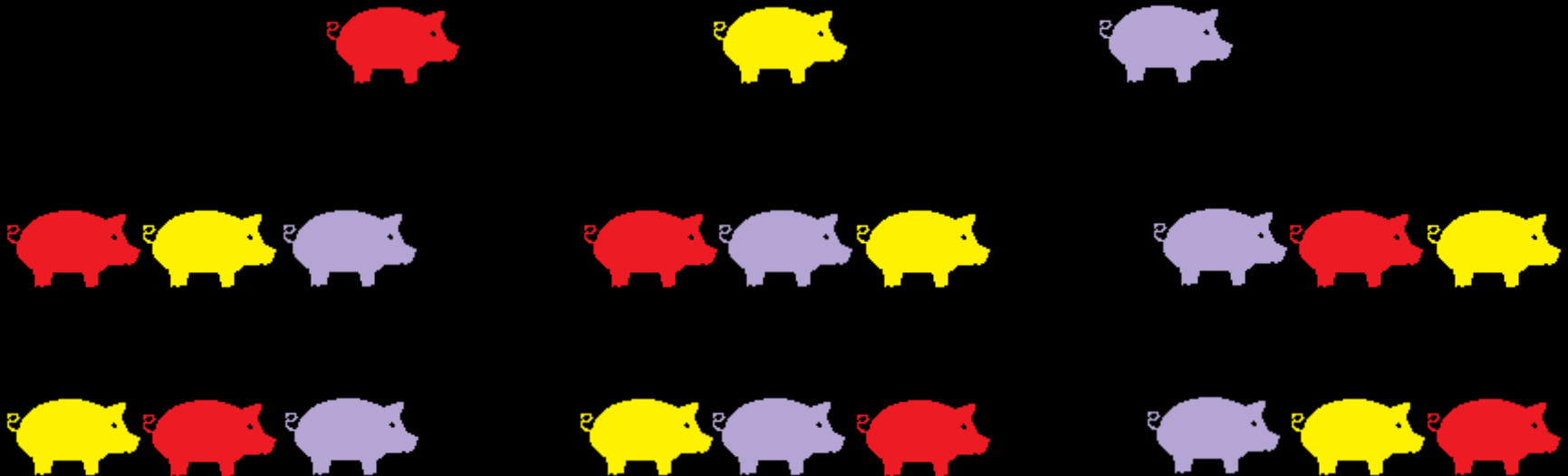
$$P(A \cup B) = P(A) + P(B) - P(AB)$$

$$P(A \cup B) = P(A) + P(B) - P(A)P(B)$$

KOMBINATORYKA

PERMUTACJE

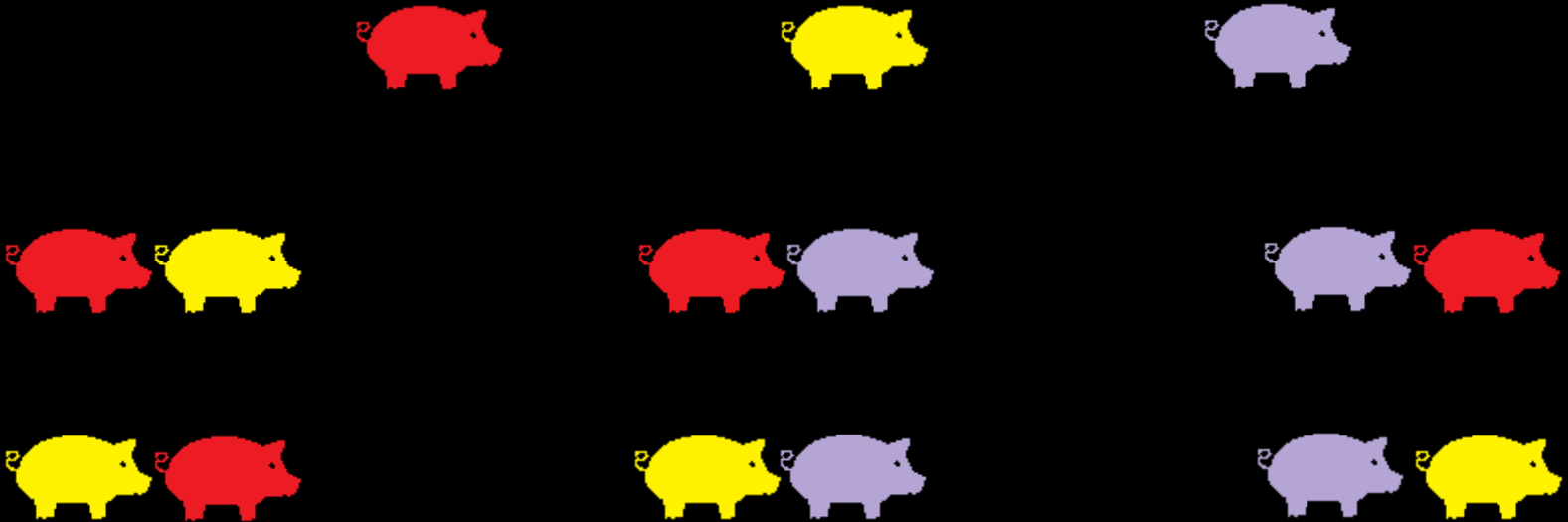
- Zestawy wszystkich elementów zbioru z uwzględnieniem kolejności

$$n! = 3! = 1 \cdot 2 \cdot 3 = 6$$

WARIACJE

- Zestawy k elementów ze zbioru z uwzględnieniem kolejności

$$\frac{n!}{(n-k)!} = \frac{3!}{1!} = 6$$

KOMBINACJE

- Zestawy k elementów ze zbioru bez uwzględnienia kolejności

$$\binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!} = \frac{3!}{2! \cdot 1!} = \frac{6}{2} = 3$$

- 1. Co to jest prawdopodobieństwo ?**
- 2. Prawdopodobieństwo warunkowe**
- 3. Prawdopodobieństwo łączne**
- 4. Wzór Bayesa**
- 5. Dodawanie prawdopodobieństw**
- 6. Elementy kombinatoryki**